

17272

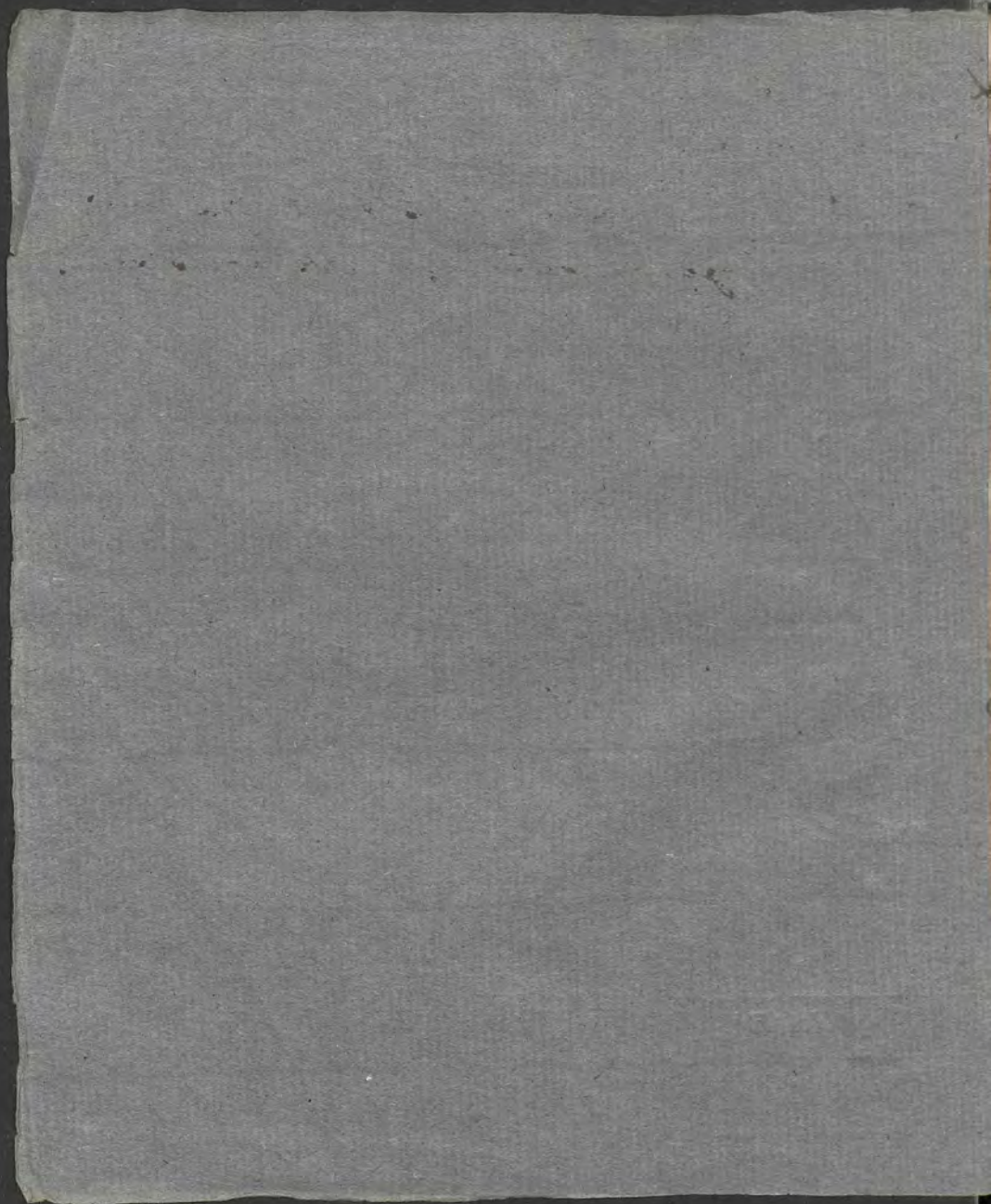
I Mag. St. Dr. P

*Pallas Fragkopija ovinu
conago domestica Gymnura Zamojklich.*

PANEG. & VITAE

Polen. 4°

AE 1230.

PALLAS
TRZYKOPIYNA

Oświeconego Domóstwá,
ICH MCIOW PANOW ZAMOYSKICH
Pod czas Pogrzebu

Jásnie Wielmożnego Páná, Iego Mści Páná

THOMASZA
ZAMOYSKIEGO,

Ná Zamościu

KANCLERZA

Wielkiego Koronnego, Generałá Krákowskiego
Knyfzynskiego, Rábsztynskiego, Sokálskiego
Nowotárskiego, &c. &c. STAROSTY.

W Kościele Oyców Fránciřkanów

W ZAMOSCIV.

Przy zgromádeniu niemátem zacnych róznego stanu osob.

Przez Wielebnego Oycá

X. MARKA KORONĘ,

Doktorá Pismá świątego, Prowincyalá Prowinciey

Ruskiey y Litewskiey, Zakonu Fránciřská świe-

tego Comwentualow, Kazániem obwołána.

Roku Páńskiego 1638. dnia 11. Lutego.

1727

Heroum iacet iam flos immortalis
THOMAS ZAMOYSKI.

Wielmożnemu Pánu,

JEGO MÓSCI

P. IANOWI ZA

MOYSKIEMV

Nà Zamościu

Nieśmiertelney Pámieci Cnót wielkich

THOMASZA
ZAMOYSKIEGO,

Kánclerzá Koronnego Wielkie^o,

Stárosty y Generála Krakowskiego, &c. &c.

SYNOWI

STAROSCIE KALVSKIEMV

Láski Bożey y Zdrowia.

*V*bo to Wielmożny M^ociwy Pánie
Stárosto, powieki oczu Wm. Mego
M^ociwego Pána płaczących' po ze-
ściu z światá godney pámieci Iáśnie
Wielmożnego Iego M^oci Pána
THOMASZA ZAMOYSKIEGO,
Kánclerzá Wielkiego Koronnego, á Wm. Rodzicá

Seneca
Epist.
78.

milego) ieszcze otarte nie oschly; powazyłem sie iednak
żalofnego Pogrzebu iego Pamięci, tym Kazaniem
moim odnowić, trzymając sie onych slow, ktore Seneka
napisał. Quod acerbum fuit retulisse; iucundum est.
A to ze dwa przyczyn, iesli Wm. moy Mćiwy Pan y
ktokokwiek wiedziec zachce, uczynilem: Pierwsza,
abyś Wm. moy Mćiwy Pan powazne sprawy Rodzica
swego, w tym Kazaniu czesto czytając y przegladając,
onych naśladowal. Tak abowiem Marcus Au-
relius Cezarz umieniąc, Syna swego napominal.
Deos (mi fili) precor immortales, vt talia sint opera
tua, qualia mihi verba reperies. Bogow moich (Synu
moy) nieśmiertelnych prosze, aby takowe postepki two-
ie byly, iakowe slowa odemnie przyimuiesz: Druga a-
by wiekuisza starwa, tak wielkiego Senatora, tym Ka-
zaniem moim lubo niedoleżnym, w sytkiemu swiatu
obiasniona byla. Zwyczaj abowiem takowy byl u
Rzymian, iz Xiązetom y Senatorom, ktorzy Pań-
stwa y Rzeczpospolitą zdobyli, nie tylko żyjącym, ale
tez y zmarłym nagrobki, y obrázky stawiali; y wselaką
wzciwosc, iako obywatelom niebieskim, rozumiejąc iz
mieli certum in caelo definitumq; locum, vbi beati æ.
uo sempiterno fruerentur wyrazdzali: Marcus Tul-
lius powiedzial. Godzisz te dy tak zacnemu Panu,
ktory nie tylko mocą y silą Rzeczpospolitey Krole-
stwa Polskiego nieprzyiaciela gromil, ale y mądrością,

powo-

poważności; rozsądkiem one zdoł; y sprawy iey
dźwigal. Statuam erigere, Diuinosq; facere honores:
Zaczym y ia ku iego nieśmiertelney slawie, tom Ka-
zanie wydrukował; ktore Wm. memu Mścicwemu
Pánu, iako blizsemu, przytomnieyssemu, y przystoy-
nieyssemu, áffektem wprzeznym ofiaruie. Pána Bo-
gá zátym prosze, áby mlodość Wm- mego Mścicwego
Pána w dobrym zdrowiu chował, y w dalszy wiek
szczęśliwie prowadził; ku slawie Oyczyzny, y ozdo-
bie zacnego Domostwa: żeby w nim ZAMOYSKI
nigdy nie umarł.

Onizony slugá, y Bogomodlca

X. MAREK KORONA,

Zakonnik Fránciszka. S.

NVllus tantum vixit, ut non sibi modicum
vixisse videretur. Et est planè modicum,
quidquid hinc viuitur. Itaq; si diu viuere de-
lectat; vitam illam quærite, vbi semper viui-
tur: quæ etsi hinc non sit, tamē hinc quæritur.

FRANCISCVS PETRARCHA
Lib. 2. de Remedio vtriusq; fortune.

Ideo, omnis Scriba doctus in regno cœlorum, *Matth. 13.*
qui profert de thesauro suo noua & vetera.

*Wie rzeczy vpátruie (Iasnie Wiel-
możni Mćiwi Pánowie slucháče w
Chrystusie Pánie vmiłowáni) iednę
miedzy nagrobkami, á druga mie-
dzy impressiámi y málowániem, wé-
dlug stárodawnego v Rzymian, y v
Egypcyánon zázywánia. Piérnszą opisuią Póeto-
wie, y téż Historikowie dawni, grób iákis przy brzegu
Morskim w kámeniu wycięty, przy którym niewiá-
stá imieniem Thetis, ná máciocy morskiey, y ná rámio-
nách Wielorybá siedząc, przereczony grób Rozmá-
ryniempotrząsa, y przyozdabia. Coby zá przyczyná by-
ła tákowey Ceremoniey? Philostratus odpowiáda: ad
tumulos exornandos, amaráthum propter immorta-
lem famam vsurpatum fuisse: iż ná przyozdobienie
grobów, rozmáry nu dla nieśmiertelney slawy ná ten
cás zázywano. Ale spytalby mię kto z Wmćiow,
czyiby to byl grób? y ktoby w nim leżał? Sanctius
opisuiąc nagrobki in se, y ten tákże opisal tym Wier-
szem. Heroum iacet hic flos immortalis Achilles. A
tak*

*Philostrati.
in Icon.*

tak tego męża walecznego nagrobek, Thetis niewi-
stą rozmąrynem potrzasa, y zdoła, o ktorey Greko-
wie napisałi takowé EPIGRAMMA.

Hic positus Graij tumulus pugnantis Achillis,
Dardanidæ cuius membra sepulta tenent.
Adiacet ad littus pelagi, quo murmure natus
Laudetur Thetidis, contumulatus humo.

Tu wojniacego Achillesa / grob jest położony,
W Dardanidow z czonkami swemi wšytek pogrzebiony.
Leżac przy morzu serokim / wnet od Thetidy wczony /
Z wielką swoją pochwałę / z ludzkości niewieściey wsta-
wiony.

Drugą rzecz vpatruię w rożnych impressiách y má-
lowaniach. Abowiem wedlug zwyczaju stárodawne-
go y do tych czas trwáiącego, ludzie dla zacnego Vro-
dzenia y rycerskiego dzieła, ná Puklersách y ná Tar-
czách nieiákie figury, y Hérby málowáne nosili, y no-
sá. Jáko Alcibiádes ná swoim puklerzu, nosił wymá-
lowánego Boga miłości; pokazuiąc iż się y samey nie-
obáwiał błyskávicy Iowisowey. Epáminondas The-
báńczyk, ná puklerzu swoim nosił wymálowaną glo-
wę smoczã; chlubiąc się, iż possessed s onych Boháty-
row, ktorzy z zębów smoczych wypadli. Scenola ná
tarczy swoiey, nie tylko dzieła swoie własne, ále też
y przodków swoich wyryte nosił; o ktorým są te słowa
Scenola cûi diræ celantur laudis honores. Affigit cly-
peum &c. Nieiáki Spártáńczyk, który nie vczyni-
wšy

npsy nie tak zacnego, na tarczy swoiey, nošil wyma-
lowana muchę; pokazując lekkość swoię w dziełnych
y Rycerskich sprawach. Licurgus, na tarczy Pála-
medesá, kładzie trzech kopiy malowanie z takowym
napisem. Non sine, quare. Ten Hieroglyphik ia o-
baczynsly, y z takowym Emblemá, porzućivsly ro-
zmárym na grobie onego Achilleśá; na tym tu zastá-
nowilem się, wšiąwšly okázya žalosnego pogrzebu
(nie tylko Domowym swoim, ále y wšytkiego Krole-
stwa Polskiego) Iáśnie Wielmożnego PANA THO-
MASZA ZAMOYSKIEGO Korony y Krolestwa Pol-
skiego Káncleřzá Wielkiego, Generaśá y Stárosty
Krakowskiego, etc. w ktorego Domostwie ten Hie-
roglyphik náyduie się; y vvažájąc to Emblemá. Non
sine, Quare; nápadlem ná takowe Cnoty, które iáko
Kárbunkuluśe po końcách tych kopiy świecą się: to
jest Sapientiam & prudentiam: Ideò omnis Scriba
doctus. Clementiam & iustitiam: Est in regno celo-
rum. Maiestatem & modestiam: Qui profert de the-
sauris suis. Fortitudinem & Patrię amorem: Nova &
vetem. Zdarz Boże, ábym ia te cnoty dnia dzisiey-
šego, tu ná tym mieyscu, tak zacnego Pána, które-
go nam nie vvažna śmierć náto theatrum porzućilá,
dostátecznie obiáśnil; naprzód kuchwale Božey, śla-
wie tego Ošwieconego Domostwá, ná wiecznq Pá-
miątkę, y szczęśliwe odpoczynienie tak zacnego Pá-
ná:

*na; A Wmciom Iasnie Wielmożni Mścini Pánowie
y słucháczé w Chrystusie vmiłowáni ná zbudováníe.*

Piernwsa kopia. Sapientia & Prudentia.

Wtóra kopia. Clementia & Iustitia.

Trzecia kopia. Maieftatis & Modestia.

Zwiążek kopiy. Fortitudo & Amor Patria.

PIERWSZA KOPIA

Mądrości y Rostropności.

Iáko Monárchóm, Xiążętóm, y Senatoróm mą-

Cassiod. 7. drość iest potrzebna napisał Cassiodorus w te słowá.

Var. Epist. 34. O æterna sapientia, quia tu, quæ corda nostra regis,

etiam quid debeamus sentire concedis; aspira etiam

consilij Principum nostrorum, & prudentiam illo-

rum lumine illustra. Si enim ó Domine volueris, spi-

Ezech. 39. rum & disciplinam. Oprzedmieszna mądrości, ábo-

wiemy ty; która sercem naszym władniész, y ná co ze-

zwolić mamy pomocy dodáiesz; doday rády Książę-

tóm naszym, y rostropność ich światłościá objaśniy;

ábowiemo Pánie iesli zechcesz, duchem rozumu ná-

pelniész ich, y iáko rose spusćiesz wymowę mądrości two-

iej, y będziész prostował rády ich, y ćwiczenia. Tá-

kowey náuki był napiernwsy Plato Philozoph, w sy-

wie, lubo nie Chrześcianin powiedział. Rempubli-
cam sine ope Numinis Diuini gubernari nō posse. Si-
cut enim bestię animantes, sui habere curam neque-
unt, neq; se ipsę regere possunt; sed ad illas moderā-
das, hominis indigentia & directione opus est; ita ho-
mines ad illam felicitatem dirigi non possunt, nisi
DEVS moderet illos, & quasi manu ducat. Rzeczy-
pospolitéy rządzić nikt nie może, bez ratunku Boskie-
go; ábowiem iáko bestye y zwierzęta bezrosumné,
stárania o sobie mieć nie mogą, áni teź same sobą rzą-
dzić, ále ná uskromienie y ná ćwiczenie onych człowie-
ká potrzebuia: tak teź y ludzie, do oney szczęśliwości
sami siebie prowadzić nie mogą; ázby ich sam Pan
Bog spráwował, y iáko zá rękę wsiąwšy prowadził.
Dlatego Scipio Africanus, nigdy nie przystępował do
spraw publicznych, ábo prywatnych, áz pierwey do
Káplice Iowisowej wšedł; ofiaruiąc mu się, y o mą-
drość onego prośąc. Ktoż niewie iáko Sálomon Krol
Bogá o mądrość vsilował? Da mihi Domine sapien-
tiam assiltricem, quę mecum sit, & mecum laboret.
Day mi Boże mądrość, któraby mi przytomna była,
y we spól zemną pracowála. Pámieći godna rzecz jest,
y od Pánów Chrześcianських násláduiáca, co o Moy-
zesu piše Błogosłáwiony Grzegórz święty. Moyšes
inquit, crebrò tabernaculum intrat & exit, & qui in-
tus in cōtemplatione rapitur, foris infirmantiũ nego-

Plutarch.
libro 1. de
legibus.

3. Regum
capit. 3.

De Pastro.
cura part.
2. cap. 5.

tujs vrgetur, intus DEI arcana considerat; foris ones-
ra carnalium portat. Moizeß vsilnie do przybytków
wchodsi, y wychodsi, ktory w rozmyślaniu Boskim
wewnątrz zachwycony, w domu niepotężnych zabá-
wami strapiony, wewnątrz táiemnice Bożé uważa,
w domu ciężary ciélesnych znoši. Przykład zápra-
wdę bez wątpienia Przéłożonymy Pánóm iest przy-
stoiny; iz gdy ná swiecie mysla coby spráwić mieli,
do sumnienia iáko do przybytku nechay się obracáig;
y tám iáko przed skrzynią testámětu, Bogá nechay się
rádž. Iudith prágnąc vsilnie vvolnić miásto Bethulia
od obleżenia, sáśiádon prosi, áby zá nią Bogá prošili:
Orate, inquit, vt Deus faciat firmum consilium suum.
Módlcie się, powiáda, áby Bóg vtwierdšil rádę swo-
ię. Dawid w oney niešczęšliwej domowey, y wnetrz-
ney woynie, którą przeciwnko niemu podniósł syn ie-
go własny Absalon, Deum omnibus votis obsecrabat,
áby rády Achitefelowey Absalon niešluchał, y nie
nášládownal. A o Kopiey mądrošci, którą tu w tym
kleynoćie y hérbie wystáwioną z inšemi widšiemy, co-
rzeczemy. Rostřašniey my proše, zkąd się tá Kopia
mądrošci prowadši. THOMASZ ZAMOYSKI, w Ro-
ku 1594. dnia piernšego Kwietniá w Piátek, go-
dšiny przed południem šostey; s Oycá šwiętey y šla-
wney pámiěci IANA ZAMOYSKIEGO, Káncle-
řá y Hétmáná Wielkiego Koronnego, mežá mą-
drošci.

Iudith 8.

3. Reg.
cap. 15

Urodzenie
Pána Kán-
clersá.

drości napełnionego; z *Máiki* BARBARY HRABINEY
 ná Tarnowie, Corki STANISŁAWA HRABIE ná Tarno-
 wie Kástelana Sędomirskiego, urodził się. Látá
 dziecinne przy boku Rodziców swoich, strawił, pod
 dozorem, y ćwiczeniem słáchetnych Pánów, Bo-
 żęckiego, Łasińskiego, Nagorki, Komorowskiego,
 Piaskowskiego, Simonidesá. Tamże domá będąc
 in humanioribus literis pod Professorámi sławney
 Akadémiey Zamoyskiej, luđi godnych y uczonych,
 Bierkowskiego, Wrsyná, Dreznerá, Bursiusá, y
 Stárnigielá, Philosophiey słuchał y skuteczny pro-
 fekt uczynił; z wielką poctechą Oycá, y pođwinie-
 niem wsytkich. Tego Ociec odumárł w iedenastym
 Roku, po ktorego śmierci peregrynował do Nie-
 miec, do Fráncyey, do Włoch, y do Angliey. O Prze-
 zacny Pánie, coś zá potrzebę vpátrzył twoiey Pere-
 grynácyey & ieśli dla náuk wyzwolonych, tycheś się
 domá dostátecznie wyćwiczył. Ieśliże dla ięzykow
 ćwiczenia, y tycheś się domá mieškájąc náuczył. Wié-
 działeś o Ssláchetny Pánie w wieku mlodym będąc,
 iáko wiele dobrego Książętóm y Pánóm do ich ma-
 drości Peregrynácyá do cudzych kráiów pożytku
 przynosi. Multi enim ignorant vires suas, & dum se
 tam magnos audiunt, credunt; attrahunt superua-
 cua, & in discrimen rerum omnium superuentura
 bella. Abowiem ti którzy domá leżą, sámie siebie nie-
 znáją, y gdy ich zá wielkich vdáją lácno wierzą, y do

*Inspektora
 wie Páná
 Kancelersá
 w młodych
 leciech.*

*Professoro-
 wie tego A-
 kadémiey.*

*Peregriná-
 cyá P. Kan-
 clersá do cze-
 dzych krá-
 ów, y dla
 czego.*

*Senec. 6. de
 Benefic. ca.
 pite 30.*

Tacit. lib.
3. annual.

Jako Pere-
grynácy
jest potrze-
bna.

nieślusnych rzeczy y nieprzystoynych czasem się poro-
wają; zátym do wielkich niesnasek y vpadkow przy-
chozą. Dlategomowi Tacitus. Principibus ad eun-
da longinqua imperij. Książętom często potrzebá ná-
wieść obce kraie. Czemuż? quia plenius atq; vberi-
us de statu rerum suarum cognoscunt, & quantæ Pro-
uinciæ, atq; suæ vires sunt, oculis ipsi cernunt: Mox
& subditorum naturam, quod in magnis & necessa-
rijs habendum, exactius norunt. *Abowiem dostáte-
czniey y doskonáley o postanowieniu rzeczy swoich
wiadomość będą mieli, y iako Pánstwoy siła ich z ma-
że oczymá obacza; tak y poddanych przyrodenie, y
potrzebę, iako się z niemi obchodzić rzetelniey poznác
moga. Principis est virtus maxima, nosse suos: powie-
dź ialieden Poéta. Zaczym ten ktory z cudzych kra-
iów przyjeżdza, trąfi mu się w Senacie siédzieć, ábo
ná Seymie; gdy do niego przyidzie suffragia ábo zdá-
nia swoje mówić, iako dáleko dostáteczniey y mądrzey
o rzeczach Rzeczypospolitey potrzebnych dyskuruie;
ánizeli ten, ktory domá léży. Trąfi się ráda iaka o ex-
pediciey woienney przecínko ktoremu Monárşe;
ten ktory w cudzych kráinách bywał, y wieđąc o síle
y potędze národu tamtego, wnet zdrową ráde dá y le-
pszą; ánizeli ten, ktory nie będąc wiadomy y świad-
domy, iakobymu o wilku żeláznym báiał. O záprawde
mądry to Pan był, ktorego nam tá niešťczęśna śmierć,
iako*

iako iednego Pátricyusa z poyśzrodku Rzymianów ;
iako iednego Philozofhá z poyśzrodka Athenieńcy-
kón wyrwanwſzy ; tu o to Theátrum vderzyła ! Szczę-
śliwys był Naiásnieyſzy Miłościny Krolu , máiąc
przy boku ſwoim tak mądrego Senatorá : Szczęśliwe
kolo Senatorſkie , tak mądrego Kollegi y vważnego
ſłucháiąc zdánia . Y lubo w Murách domu ſwoiego tey
ſię mądrości náuczył , ále y experientia rerum którą
on miał z peregrynácyey do cudzych kráioy , ſilá mu
do tego pomogła . Dyſá dyſá podziſdźień w Księ-
gách , w Dyáryuſách , ku wicczney pámięci iego wy-
ſokie y mądre vota y ſuffragia ; y w piſáne zdánia , y
nie iednego dyſá . A opuſćiwſzy inſe , roſtrzaſnieymy
proſbę Commiſſiá onę , którą ón imieniem Rzetypó-
ſpolitey do Guſtawá Xiáżęciá Szwedſkiego , w Roku
1627. odpráwował . O iako tam mądremi rácyami
ſwoimi odponiędzi Kánclersá Szwedſkiego refuto-
wał , y znoſil . Pokázuie to y oná Orácya , kto iá czy-
tal , którą ón ná teyſe Commiſſiey czynił , która ſię
poczyna w ten ſpoſob . Quisquis omnia in vniuerſum
huius atrocis & (vt ita dicā) inextuoſi belli facta ini-
tia , progressus , ſucceſſusue , animo & cogitatione per-
penderit , quomodo inter vicinos & conſanguineos
Principes ; tot ante retrò actis annis maiori conflata
atrocitate , quam geſta omnia , non ſolùm Diuina &
humana , ſed ſanguinis etiam & naturæ iura conuul-

Commiſſie
Páná Kán-
clersá ná
traktaty
do Guſta-
wa.

Orácya P.
Kánclersá
do Senatu
Kſiáżęciá
Szwedſkie-
go.

sta, ac violata sunt, &c. Tu się każdy przypatrzeć
może mądrości iego y resolucyey, którą na kilku
mieyscach w tey Oracyey swoiey pokazał. A osobliwie
nie obawiając się żadney zniewagi, ani téż patrząc na
niebezpieczeństwa które go na ten czas od nieprzyja-
ciela potkac mogły; w té słowá resolucie skończył.
Quare his dictis, sicut quondam factum legimus, no-
mine Regis nostri pacem & bellum hoc sinu vobis ef-
fundimus, vtrum vobis libet eligite. A przeto temi
słowoy cośmy przedtym czytali, imieniem Króla nasze-
go pokoy y wojnę wam podáiemy, co się wam podoba
obiéraycie. Iżali to nie mądrego y nie rostopnego
jest? *Wspokoi-* *nie Confe-* *deratom.* *deratom.* *deratom.* *deratom.* *deratom.*
Zolnierzow Konfederatów do zgody nie nákło-
nionych w Roku 1622. rácyami zwyciężyć; y onych
wspokoić. Niechay prosię Senatorowie y Książęta
tych obyczaiów chwalebnych y Rzeczypospolitey po-
trzebnych nie zaniechywają. Niechay syny swoie, w
dalekie y cudze Páństwa posylają; ktorzyby domini-
arcana vpátrowáli; w Księgi w píšowáli; to co do rza-
du dobrego; y postanowienia Rzeczyposp. przynależy.

W T O R A K O P I A
Sprawiedliwości y Laskawości.

Cnota sprawiedliwości, wédług świádectwa tak
Greckich iakoy Rzymskich Authorów, jest takowey
powagi, iż żadna Monárchia, żadné Królestwo, y

R3cc3-

Rzeczpospolita bez niey stać nie może. Dlatego on *Plat. 2. a. legib.*
Philosophon w sytych Książę Plato, nazywa sprá-
wiedliwość fulcrum Ciuitatum, podporą miast. Ari-
stoteles nazywa ją præstantissimam omnium virtu-
tum, zacnieyszą nad inſe cnoty. Dla tego M. Cicero *M. Cic. 1. 3. de Offic.*
tak ją opisuie mowiąc. Fundamentum perpetuæ
commendationis & famæ iustitiam esse, sine qua ni-
hil potest esse laudabile, immò & durable. Fundá-
ment wiekuistego zálecenia y sławy iest spráwiedli-
wość, bez ktorey żadney rzeczy nie máś chwalebney,
y onſem ani trwáley. Według opisańia Salomonowe- *Prouerbio-*
go, iustitiá firmatur soliū, spráwiedliwością pańſtwá *rum 16.*
ſtoią. Dla tego téż Synowi Leoná Eutbicrátide ſápytá- *Plutarch.*
igcemu się, w którym by téż mieścić wżeśniey mie-
ſkác mogli? W ten ſposob odpowiedziano, vbi iusti-
tia viget. Pokazuiąc, iż to tylko miásto bez niebe-
ſpieczeńſtwá trwác może, gdzie spráwiedliwości prze-
ſtrzegáią. A bo wiem vtráciwſy spráwiedliwość, quid
sunt regna niſi magna latrocinia? Królestwá bez sprá-
wiedliwości, nic nie ſą tylko rozboystwá, y lotroſtwá,
mówi Auguſtyn Święty. O iáko ſczęśliwe ſą Panie-
tá Polſkie, które przyiechawſy do cudzych kráioy,
nie pytáią się o mieścić, kędy Comedye ſtroią, ná lu-
tniách gráią, Párgameſki wypráwuia, y inſe igrzy-
ſká y vciechy wédlug ſwiátá ſpráwuia: ále się pytáią,
gdzie spráwiedliwości ſwiętey przeſtrzegáią, y ſtatum

Zalecenie
Pana Kan-
clersowi
sprawiedli-
wości od
Oycá.

imperij reprezentuią. Nauczył się tego sławney a S.
pamięci, Wielki ón Hétman Koronny y Kancelerz
IAN ZAMOYSKI, Ociec dziśieyszego zmarłego
THOMASZA ZAMOYSKIEGO, który przykłádem
Królów Perskich, przydając mu Mágistrów y teź In-
spektorów do wyćwiczenia náuk wyzwolonych, mié-
dzy temi iednego wprzódm ustanowił, któryby go sprá-
wiedliwości uczył. Wieđiał to dobrze, iż Spráwie-
dliwość primas in Principe partes tenet, gdyż od nie-
go, iáko od iednego źrzedlá ná inšych wylewác się ma.

Hác vná Reges olim, hoc sunt fine creati;
Dicere ius populis, iniustaq; tollere facta.

Tá sáma spráwiedliwośćiá Krolowie, ná sviát sá-
stworzeni;

Aby práwá ludzi uczyli, y złošci wykoszenili.

Dobrze się uczył práwá ten dziśieyszy Pan. Abo-
niem o nim tós mozę mowić, co Ioseph o bráćie He-
rodá Antypy nápisal; który Wzząd Sędkiego przez lat
trydzieści w Trákonidzie odpráwował. Is enim quo-
ties domo progredereetur, iter cum paucis selectis fa-
ciebat; & si quis ex occurſu opem eius imploraret,
mox fellá positá residens, causam cognoscebat. Ten
áboniem, ilekroć przy Dworze Krolá Iego Mšći bę-
dąc, á Wzząd Podkanceleršiwá; á potym Wielkiego
Kancelerzá odpráwował: bez żadney dilácyey (chybá
żeby wielce schorzáty był) gdy mu z Reiestru spráwá

Spráwie-
dliwość
P. Kancel-
erzá.

przy-

przystąpił onę sądził, y sprawiedliwie dekretował; bez
żadnego braku w osobach. Pomniał dobrze ná to, co
mu Ociec vmierający, przykładem Tyberyusa Con-
stantyna powiedział. Sit tibi imperium, vtere eo fe-
liciter, in mente habens, æquitatem & iustitiam præ-
cipua esse optimi Principis insignia. Zostaw więc Sy-
nu Państwo, zażyway szczęśliwie zdrów, mając ná
pamięci Prawdę y Sprawiedliwość; tá albowiem do-
brego Książęcia jest osobliwym kleynotem, y Herbem.
Zachował przy tey sprawiedliwości y łaskawość, wie-
dząc o tym dobrze, iż to jest własna cnota, y przymiot
osobliwy każdego Sędziego. Abowiem iako Słońce
sprawiedliwości, y w sytych Cnot, Bóg w sechmo-
cny, nád w sytykie stworzenia daleko łaskawszy jest:
tak każdy Sędzia, ktory iako iedno Słońce ná swię-
cie jest miány, ma się temu Architektowi przysposá-
bić; aby do tegoż kształtu Boskiey łaskawości iako
nabliżey przystępował. Nihil enim est peculiare iudi-
cialis maiestatis, quàm clementia & humanitas, per
quam solam Dei seruatur imitatio. Niemáß nic tak
osobliwego w poważności Sędziego, iako łaskawość y
ludskość; abowiem tá sama Sędzia stáie się náślado-
wcą Boskim. Do tego alluzya czyni Seneká, biorąc
podobieństwo ze pszcól. In apibus Regem sine aculeo
esse; voluit enim illum natura, nec læuum esse, nec
vltionem magno constitutam petere, telumq; detra-

Łaska-
wość Pana
Kancelersá.

Iust. lib. vl-
timo cod.
de Donas.

Senec. 1. de
clement.

xit, & iram eius inermem reliquit. W pŕezolách tá-
 kowe iest przyrodzenie, Krolá májá bez ŕadlá, álbo-
 wiem niechtálo go przyrodzenie miec ŕogim; áni též
 pomŕty ŕukáigcym; y ták zbroie z niego zwloklo, y
 gnien bezbronny zoŕtáwilo. Zdáloby mi ŕe záтым á-
 bym tey Kopiesy, ktora dla láŕkáwoŕci tylcem ku go-
 rze iest obrocona, inŕŕe Emblemá položyl, iákiego Ve-
 ŕŕázyánus zážywal. FESTINALENTE. Albowiem
 Veŕŕázyánus, ná Monecie kazal wybijác twarz ŕwo-
 ie z iedné ŕtrone, á z drugiey ŕtrony kotfice z Delphi-
 nem okráczonym; á to dlatego; iz kótficá tarditate, á
 Delphin celeritate ŕedŕiego nieporywczym w podá-
 niu Sentencyey, áni též leniwego w pokazaniu láŕká-
 woŕci; to Emblemá pokázuie. Tymže ŕpoŕobem y tá-
 Kopia ku gorze przytepona, á ku ŕiemni záoŕtrona,
 nie co inŕŕego pokázuie, tylko iz w tym přeŕŕwietnym
 Domoŕtwie přeŕtkoŕ do láŕkáwoŕci; á leniŕtvo do
 zemŕŕzenia podŕŕiŕdzien nayduie ŕie. záčym ŕtuŕŕniey,
 áby do tey kopiey przydáne bylo to Emblemá, FESTA-
 NALENTE.

TRZECIA KOPIA.
 Powážnoŕci y Skromnoŕci.

Wielki Doktor Koŕciolá Powŕŕechnego, Augu-
 ŕtyn Swieŕty piŕŕe. Dúm nimia ŕeruatur in Principe
 humilitas, regendi frangitur autoritas & maiestas.
 Gdy náŕbyt w Kŕiážęciu pokorá bywa záchowána,
 (kru-

Kopia ŕŕze-
 dnia dla-
 czego tyl-
 cem ku go-
 rze.

Alc. Emb.
 144.

Aug. cap.
 quando di-
 ŕinck. 86.

Skrużona bywa zwierchność, y Maieſtat przyſtoyne-
go Pánowania. Tacitus o poważności zachowany Tacit. in
annal. 2.
te ſłowami. Vt ſumma pacis & belli à te pendeat do-
ceas: Reipublicæ vnum eſſe corpus, atq; vnus animo
regendum. *A chceſz abyś pokoia y wojny ſam był
ſprávca, ſtáray ſię aby iedno tylko Rzeczypoſpoli-
tey było ciało, y iednego ánimuſſem rządzone. Aták,
ſis ſolus arbiter rerum, iure & nomine Regio. Abo-
wiem ex conuerſatione æquali contemptioem di-
gnitatis naſci piſe, Claudianus. Poſłuchaycie proſę,
iákowe beneficium Principibus poważność y zwier-
chność przynieſć może. Czytamy o Máriuſie Królu,
do którego był poſłany ſługá iego rodem Cymberczyk Max. Va-
ler. lib. 2.
cap. 10.
z namowy, aby go zabił; który do Stárcá bezbron-
nego, zdobytem mieczem wpadłſy, poważnością one-
go Stárcá był tak ſtrwożony, iż miecz z ręku wpuſci-
wſy ſam uciekł. O Philopæmenie piſe Iuſtinus, iż Iuſt. l. 321
gdy z woyskiem ná Woynę iáchal, z koniem w dół
wpadł, którego leżącego Meſeńcykowie lubo to z bo-
iáźni Cnoty, lubo teſz obawiając ſię Máieſtatu y
zwierchności iego, zabić niechcieli. O Valentinia-
nie Ceſárzwi piſe Ammianus, gdy Przemowę miał Ammian.
lib. 26.
do Zolnierſow rozruch czyniących, iż go miecz niechcie-
li Ceſárzem; ten podnioſłſy prawicę ſwoię, ánimuſſem
Ceſárzſkim onych ſwovolnikow gromił, y nieſpodzie-
wianie uſkromił. O Ferdinándſie II. Królu Arágon-
ſkim piſá, że iednego czasu podczas rebelliey, do ie-
dne.*

dney wyspy przyiechał, a gdy do Zamku wiachac
chciał, Starosta onego Zamku samego tylko w puścza-
jąc, żołniersa iego w puścić niechciał. Ten Krol do
Zamku sam ieden wiechawszy, z poważnym impetem
nastąpił na Starostę, iż z samego weyśzieniay Mą-
ieftatu iego; tak onego Starostę zatrwożył; y w syt-
kich ktorzy tam byli, y Zamek pod swoią władzą wziął.
O Skändebergu także piśq, który tak wiela zwy-
cięstw nad Turkami był w sławiony, y w takowey wa-
dze miány, iż podczas śmierci iego, o ktorey Turcy ro-
zumieli że iuż był umarł, gdy do Albániey przysli, a
powiedźiano im iż Skändeberg żyje, natychmiast z
Albániey wciekli. Toż y o IANIE ZAMOYSKIM,
Kancelerzu y Hetmanie Koronnym Wielkim, a Oycu
terazniejszego Pána THOMASZA ZAMOYSKIEGO Kan-
clerza Koronnego slybeliśmy; iako ten Hetman z
szczęśliwych zwycięstw swoich z Turkow, z Szwedą,
Moskwy, z Wołochow, z prowadzenia na Krole-
stwo S. pamięci ZYGMUNTA III. Krola Pol-
skiego, y w poimaniu Maximilianá; tak był w sytkim
kraióm poważny, sławny, y strąśny; iż więcey powa-
żnością swoią aniżeli mnoſtstwem Woyská, z nieprzy-
iaciela tryumfował. A osobliwie iednego czasu na
Cecorze będąc w Wołoszech w máley gromadce swo-
ich, przeciw niezliczonemu woysku Tatarow, z wiel-
kim animuſsem y poważnością swoią groząc im, po-
stał do

Borer. lib.
15. de Re-
publ. Prin.

Powa-
żność Iana
Zamoyskiego str.
szna w sly
stkiemu
światku.

szal do nich, aby z Polą wstąpili, a iego siły nie do-
 świadczyli z wielką swoją škodą. Nie pátzáló Po-
 gánstwo ná mnoštvo Woyská swiegego, ale powážno-
 ścią tak Wielkiego Hétmaná zástrášení, ktorego
 nieraz doświadczyli, bez omieskánia z polą wstąpili.
 Takowey síly iest, y takowego possánowánia Maie-
 stas & Autoritas in Principe. Takową powážność
 náuczył się od Oycá swego chowác THOMASZ ZAMOY-
 SKI Kánclerz Koronny. A iesliby kto rzékł iż nie
 był przystępnym? może to być iż tak, w ciępskiej cho-
 róbie iego: ale ináčey mylił by się ná tym każdy; gdyż
 on umiał & modestiam conseruare, & facilem se præ-
 bere; sed contemni non patiebatur. Pokázuie się tá
 skromnosť iego y pokorá, z tego nákryčia Száregó, y
 obicía trunny. Ktora Ceremonia nierozumiem, nie-
 chay iáko kto chce rozumie, nie iest w zględem Przod-
 kow iego SZARKOW. Abowiem przypominác dzielá
 Przodkow swoich powážne; iáko iest tego, który ná
 Woynié z Krolém Lokietkiem Pruskiejey będąc, od
 Krzyżakow Kopia přebity, y tám kopiec z ciała
 swego, ográniczenia Máietności swiegey od zlego sásia-
 dá uczynil, zá szczodrobliwą láską Krolá Páná sw-
 go, niezgadzáłoby się to iúz znagrobkiem iego STER-
 CVS ET VERMIS. Do tego kiedyby chciał ten Pan za-
 ceny, tym nákryciem przypomnieć Przodki swiege, y dru-
 gim ad intende dáć; przypisalby sobie tytułow; ale
 znáć

Powáž-
 nostć Pá-
 ná Káncler-
 zśá.

Czemu
 Száry w sro-
 kuem ka-
 zat się ná-
 kryć.

znąc że tego nie pragnął, y o tym nie myślił, przeto nie
napisał sobie, tylko THOMAS Z ZAMOYSKI, Stercus &
Vermis. Nád to; skądże przemily Bog, osoblinym
sposobem pochodzi ozdoba Fámiliey; iesliż nie ex
Maioribus y Przodkow nászych? przeto iesliby tym á-
nimušem to uczynił, że się suknem Szarym nakryć ka-
zał, áby z Przodkow swoich ozdobe Fámiliey poka-
zał; toćby iuż nie był Stercus & Vermis iáko sobie
przypisał. Rozumiem iá tedy ináczey, poniewáż ten
Pan był rozumny, wielkiego rozsádku y pobożny.
Wiedział on dobrze, iáko wá pokorá y pokutá iest przy-
iemniejszy w Páná Bogá; y iáko wem plászczem pokry-
wác się má; náuczył się tego dobrze od Iobá mezá sprá-
wiedliwego, który nie obrał sobie inšey pokuty, tylko
in sacco & cinere, w worze á w popiele, gdy mowi sac-
cú indui super carnem meã, & cinere consperſi caput
meum. W popieláстым plászczu chodzi tá pokorá y po-
kutá prawdziwa, Popieláстым tákże suknem ten Pan
pobożny y mądry, lubo to wysokiego stanu, chciał być
okrytym; á ták to nakrycie, stósuie się z Nagrobkiem
iego Stercus & Vermis. Aco wiedzieć iesli teź to nie
uczynił z nabożeństwá y miłości ktorą miał do Frán-
cišká Świętego, y do Zakonu iego, w którym się on
áż do śmierci kochał. Znaki są tego dobre. Abowiem
ten Wielki Pátryárchá, tákowá sobie bárwę poko-
ry y pokuty świętey obrał, y Bráćią swoje w tákieyże
bárwie

bárwie chodzących, na pogardę światá tego Bráćia
Mnieyszą názwał; stósując ich do tego Nagrobku
Stercus & Vermis. Takowa tedy iego Kopia była,
proferre de thesauro suo, wybierác z skárbu swego,
humilitatem, modestiam, maiestatem, & grauitatem,
gdzie tego była potrzeba.

ZWIĄZEK KOPIY.

Potęźność, y przeciw Oyczyźnie Miłość.

Niechę tu teraz disputowác, coby było zacniey-
szego na świecie, iesliże fortitudo ábo doctrina; po-
nieważ na tym miejscu pokazała się dosyć mądrość,
ktora w tym zacnym y wielkim obfitowała Senato-
rze. Y lubo to Tacitus opisując Domicianú y Agrico-
lam, przenosi fortitudinem doctrinæ, mowiąc; fru-
stra studia forent, & Ciuiliū artium decus in silen-
tium acta, si militarem gloriam alius occuparet; cæ-
tera ut cunq; facilius dissimulari, Ducis boni Impe-
ratoriam virtutem esse, nádaremneby náuki były, y
politycznych obycaiów ozdoba w milczeniu była,
gdyby Hetmána walecznego Cnotá, do tego nie przy-
stąpiła. Przeto gdy się tu náuka y potęźność oraz
pokaże, dyskur(y niechay vstána; á tym czasem do
potęźności, y miłości przeciw Oyczyźnie przystąpmy.
Tu ábowiem potęźność pobuđa káždego Monárchę,
Książęcía, y Senatorá, áby nie aplikował ánimu-

Tacit.

ſu ſwoiego do żadney rzeczy, ſed firmet ſe contra omnes dolos, fraudes, fallacias, metum & dolorem; quæ res Patriam afficere poſſint, vt animo vinceret: talis non modò cum ſummis viris comparari poſſit, ſed ſimilis DEO habendus eſſet. Aby ſam w ſobie poſtánovil, iáko przeciwno w ſelákim sdrádóm, oſukániu, boiáſni y boleſci, ktoreby Oyczyznę zarázić mogli, onę zwyciężyć mógl; nie tyłkoby godſien między mężow dzielnych być poczytány, ále y Bogu podobny. O tákowym mężu Senecá nápiſal te Wierſe.

*Senec. in
Oedip. act.
prim.*

*Aduerſa capere: quòq; ſit dubius magis
Status, & cadentis imperij moles labat:
Hoc ſtare certo preſſiùs fortem gradu.
Haud eſt virile, terga fortunæ dare.*

*Przeciwnych rzeczy więcej kto doznáć może
Czáſow, gdy Pánſtwa giná; w tákowey porze:
Pewnię ſa ieſt bárzo ni; kto w kroku ſtanie,
Fortunie uſtąpić, nie ieſt moie zdánie.*

*Fulgos lib.
3. cap. 2.*

*Z tákowych mężów był Octáuius Senator Rzym-
ſki, ktory záſu wnetrzney woyny pokazał ánimuſſ
podobny. Abowiem gdy Rzym od Cynny y Máryuſſá
w niebeſpieczeńſtwie był, od przyiációl y od wieſzſzkow
nápomniony áby vchodſil. Odpowiedział ſłowy táko-
wego Senatorá godnemi; Se, cum Conſulatum gere-
ret, Patriam non niſi cum vita relicturum. Ponie-
wá; ták o THOMASZY, Wielmożny Pánie Kánclerzu,*

*Potężnoſć
y miłoſć
Oyczyzny
Páná Kánc-
clerá.*

Rzeczy-

Rzeczypospolitey miłośniku; kiedyś się z cudzych krá-
ion do Oycyzny wrotił, á w Sárogrodzie mieřkájac,
ná Oryninie obozem osobliwym stánovíteř się; gđśieř
wálny impet Tatárski, z niebespieczeństwem zdrówia *Impet Ta-
sarski.*
řwego ná sobie zátzymał. Ná ten czas gdybyć kto
rzekl, iákoř y ták bylo, iż rzeczono. Młodyř Pánie,
w máiętnořci dostáteczny, w rozumie ieřli inřych nie
celuieř, rownym wřyřkim iesteř; niegub młodořci
tey pod terářnieyřy czas, ále sá inřą okázyq, Oyczy-
znie miley, lepiey przyřłużyć się mořeř. A nie moře-
li być ináczey, przeprowaď się do Obozu Generálne-
go; á ták niebespieczeństwá wydźieř. Odpowiedźia-
łeř męřny Rycerzu. Se, cum Patricius Patriæ fuerim;
Patriam non nisi cum vita relicturum. Poniewař ie-
řtem Oycyz Oycyzny moiey, Oycyzny ář do řmier-
ći nie opuřcę. Godna wvagi odpowiedź, ták wielkie-
go Senatora. Ale y to nie mnieyřa IASNIE Wiel-
mořny Pánie Kánclerzu, przed Seymem ná który-
meř iuř vmierał; tu w Zamořciu z povinnořci moiey
gdym ćie náwiedzał, nálasłem ćie Wielmořny Pánie
wielce řchorzáłego, y ná łosku leżácego: á gdyř mi po-
wiedźiał, żeř miał dniá trzeciego ná Seymie cháć, od-
rádzałem od tey drogi, ábyř zdrowiu řwemu posolgo-
wał. Odpowiedźiałeř iáko nie vřtrářony Pan. Lubom
chory, lubo řimná wielkie; miłořciq Oycyzny, y zdro-
wie y řámych řiebie zágzewáć bęďziemy. Tę řq řlo-
wá

*ná ták Wielkiego Senatorá, y gorącego miłośnika
Oczyzny miley; y gdyby mu był kto rzékł ná ten czas
że umrześ; odpowiedziałby pewnie. Ministerum Regis,
oportet stantem mori. O záprawdę mądry Pan, po-
tężny, y miłośnik Rzeczypospolitey. Qui profert de
thesauro suo noua & vetera. Herkules iáko piśe Al-
cyáthus, dla dwunastu zwycięstw, ktore otrzymał z
rozmaitemi ludźmi, y zwierzęty, poczytany był mié-
dzy Bogi. Ale są to Vetera, stáre rzeczy. Coś nowsze-
go y zacnieyszego upátruię w tym to zacnym Pánie,
ktorego dźis grzebiemy.*

*Alciath.
Emb. 138.
Przyro-
wnanie P.
Kánclersá
do Hercule
sa zacniey-
sze.*

*Vetera są: że Herkules wojnę prowadząc ze
Lwem Nemeońskim, onego zwyciężył.*

*Noua; więkśa y nowśa rzecz jest, mieć wymowę
przyjemną y rozsádek wielki. Aboniem nec verè ali-
quid magni momenti vires obire possunt, nisi Consi-
lium & ingenij dexteritas intercesserit. Tę swoią wy-
mowę y rozsádkiem wielkim, Lwá gniewliwego, kto-
ry osobliwie w przednich y potężnych ludziách pánuie,
ten Pan zacny nie po ieden raz zwyciężył; iáko iego
Commisje pod czas Expediciei Pruskiey pokázują.*

*Vetera są: że Herkules iednę frogą gádkinę o sie-
dmigłowách zwyciężył, y tryumpb z niey odniósł.*

*Noua; zacnieysza y nowśa rzecz jest. Virum sa-
pientem & facundum, multiplices Sophistarum argu-
tias veritatis specie adumbratas, ingenij viribus retun-
dere,*

dere, iako ten Iásnie Wielmożny Pan, w Roku 1627. uciérniając się rancyami z Kánclerzem Szwedzkim uczynił; Sophisticas iego rationes odkrył y zniósł; gdy mu náostátek odpowiedział. Quandoquidem nullum discrimen inter nos fecit fortuna, ideò Ceremonijs & Sophisticis argutionibus non est utendum, sed res aggradienda. Ponieważ żadney różności fortuná między námi nie uczyniła, przeto opuściwszy te Ceremonie, y Sophismátá niepotrzebne, do rzeczy przystąpić potrzebá.

Vetera są: że Herkules Wieprzá frogiego ná górze Erymoncie škodzącego, y wśytko psuiącego poimał, związał, y do domu żywego przyprowadził.

Noua: Zacnieysza y nowsza iest rzecz virtutem furori non cedere, imò longè antecellere. Cności popędliwości nie wstępować, y owśsem Cnotą popędliwość przewyższać; iako ten Pan zmarły uczynił.

Vetera są: że Herkules Ielenia z złotemi rogámi, który iest diuitiarum symbolum, mocą ciała swoiego zwyciężył.

Noua: Slawnieysza y nowsza iest rzecz, nád bogáctwá Oczyste, nie tylko siłą, ale dáleko więcey Cnotą y mądrością dostátkow dochodzić. Abowiem gdyby kto chciał wylczyć iego Dignitárstwa, Stárostwá y Krolowskie nádania, tych miał po dostátku. Był Podolskim y Kijowskim Woienodą, których on chcąc

Tymoty P.
Thomaszá
Zamoy-
skiego.

się tym więcej Rzeczypospolitey przysłużyć, y kárku syie swoiey ná większe Rzeczypospolitey ciężary nádstawić, dobrowolnie vstąpił; á tę máchynę sekretow Krolá Iego Mści, y Rzeczypospolitey, ná kárk swoy biorąc, pierwey Podkánclerstwo od słáwney pámięci Krolá ZYGMUNTA III. á potym Kánclerstwo od teráznieyszego WŁADISŁAWA IV. Krolá y Páná Nášego Mćiwego, ku vsłudze Rzeczypospolitey chętlíwie przyjął.

Vetera sa: że Herkules ptáństwo ciáłmi człowiczemi pásácc się, naczyniem mošiężnym odegnał.

Noua: Chwálebnieysza y nowsza iest rzéca auarítiam respuere, raptumq; omnem putare nefas. Lákomstvá się strzedz, y wydkierstwo sobie zá rzéca nieprzystoyną poczytáć: co się znáy dowáło w tym Pánie. Do ktorego kopiey može przydáć to Emblemá; Nec raptu, nec fænore.

Vetera sa: że Herkules iákieś niewiásty, które Amázonámi zowią zwyciężył; y Krolowá ich poimał.

Noua: Coś godnieyszego y nowszego ten pobożny Pan uczynił, gdy wšytkich niecnót był burzyćielem: nabożeństvá Zakonnego, y náuk wyzwolonych wielkim Promotorem y Pátronem. Iásne tego świádectwo iest Klastorów y Akádemiey.

Vetera sa: że Herkules iednę stáynią smrodem, y gnoiem sáwáloną, wyczyścił.

Noua

Noua: *więkſza y nowſza ieſt rzecz, wykorſzenie błędy y występki; y ſprawić to, aby tam, gdzie abundavit delictum, ſuper abundaret gratia D E I, Giełde obalić, Koſciół poſtawić, Oycóm Francyſkanóm oddać, y to wielka. Dlaczego przytych Kopiách może to Emblemá położyć. Cultum mentibus addit.*

Vetera ſq: *że Herkules Wołu ſrogiego, ogień z noſá wypuſzczającego uſkromił, y z Créty wygnał:*

Noua: *Przyſtoynieyſza rzecz ieſt, ná uſługę ſwoię, zacnych y poważnych ſług y Dworzan chować, nie powſciąglinych kárác, y między poſcivemi nie cierpieć: czego ten Pan Cnót pelen, zámſe przeſtrzegal.*

Vetera ſq: *że Herkules Diomedem Krolá Thrácyey, okrutniká zabił; który ciałem ludzkim konie karmil.*

Noua: *Sławnieyſza y nowſza ieſt rzecz, wymowa y mądroſcia, ſrogość chłopſką grubą, y niepolityczną Kozácką, y Tátarſką uſkromić; y tak wiele razy pogromić.*

Vetera ſq: *że Herkules Geryoná z trzemá głowami, y z troiſtym ciałem zwyćięzył.*

Noua: *Vnanimem hoſtium multitudinem ſuperare ſuá virtute: iáko ſię wzwyſz powieſdziało.*

Vetera ſq: *że Herkules po zabićiu ſmoká, złote iáblká do Greciey przynioſł.*

Noua: *zacnieyſza y nowſza to ieſt rzecz, iż ten Pan wielki*

wielki, siła, mądrością, poważnością, y vsługą swoią, tak wiele dárow od Boga, od Królów, Pánov swoich, y od Rzeczypospolitey otrzymał.

Vetera są: że Herkules náostátek Cerberusa z pieklá wyciągnął, y ná świat wyprowadził.

Noua; Potężniejszy to był Pan, ktorego mądrość, rostopność, spráwiedliwość, láskáwość, poważność, skromność, potężność, y ku Oyczyźnie miłość, powsytkim świeccie osławilá; y ná potomne wiekuisté czasy slawnym uczynilá. Viuet extéto procul eius æuo. *A przeto, omnis Doctus & Scriba est in Regno cælorum, qui profert de thesauro suo Noua & Vetera. Umárł ius THOMASZ ZAMOYSKI; umárł Káncierz y Senator Wielki; vpadł silar Kościoła Bożego; ozdoba Rzeczypospolitey. Ius wsytkich zostánuie: wsytkich opuścza: wsytkich żegna.*

Z Iego KROLEWSKĄ MSCIĄ

Zegnania Ciebie Náiásniejszyego, y Napotęžniejszyego Monárche, Krolá Polskiego, WŁADYSŁAWA IV. Pána swégo Miłościwego, THOMASZ ZAMOYSKI, Wászey Krolenskiey Mści, y wsytkiego Krolestwa Káncierz y Senator Wielki żegna. On mowie *Záleczenie* THOMASZ ZAMOYSKI, ktorego *Urodzenie* W. K. M. w Przywiléiu swoim, ná Káncierstwo onemu dánym, takimi tytułami vrodzenie iego opisuieß. *nia* Hic quidem *Kanclersa* *od K. I. M.* THO-

THOMAS ZAMOYSKI, in bellatrice Familia natus, præfulgente ubiq; hasta, gentilitio stemmate, nihil degenerum, aut imbecille à maioribus suscipere potuit: quem Pater vt suis victorijs, ita hostilibus hastis, vexillisq; tanquam incunabulis circumdatum, & iam infantiam inter arma, & militaria signa ludentem, pueritiæ suæ, & futuro omni tradidit.

On mówię THOMASZ ZAMOYSKI, ktory wedlug zdania W. K. M. w tymże Przynwileiu opisánego, przystoynieyszy do tego Urzędu przystęp mał, aniżeli kto inszy. Quare, post Reuerendissimi in Christo Patris IACOBI ZADZIK, Episcopi Cracou. non diu successor nobis quærendus erat. Illustri ac Magnifico THOMA DE ZAMOSCIE ZAMOYSKI Regni nostri Vice-Cancellario, non tam in tituli officijq; societate, quàm à virtute gloriaq; monstrato, digna vtrinque similitudinis cognatione, vt hic nõ alteri succederet, nec illi ab alio succederetur, vtroq; tam magnâ quam pari nullâ discriminis inuidiâ, aut æqualitatis iniuriâ, etiam cum alter non vocaretur, quod erat magnitudinis, vtrinq; iure saluo & vsu sibi consentiente. *Zegnatedy W. K. M. Kancelers Wielki, ktorego progressy y w mlodych letiach postępkę W. K.*

Mość w tymże Przynwileiu sobie smakuie. Ita iam tunc flos præcursor æui repente enituit, qui non alios postea fructus edere voluit, quàm fidelis obsequij, inui-

K. lego M. przyznawam mu godność tego Urzędu.

K. lego M. zaleca postępkę w letiach mlodych Pana Kancelersa.

K. Iego M.
zaleca za-
slugiiego.

Et fortitudinis summæq; prudentiæ, & in omnibus
gloriæ. *Iuż kleynot tåiemnic W. K. M. y w sytkie-
go Krolestwå oddåie, zå miłosciwå låske õbiekuie.
A przytym za slugi swoie, y powolności żyćliwie, kto-
re W. K. M. w tymże Przywileiu onemu przypisu-
ieß, moniåc. Et quamuis Serenissimi Parentis no-
stri, optima erga illum voluntas, acerrimum iudici-
um, honorificentissimum consilium, supremam ei
in Regno dignitatem, Castellanatú Cracouiensem, vl-
trò offerret, traderet, consignaret; iamq; literæ, si-
gilla, totusq; honor in tanti pignoris autoritate
ad eum descenderit, transieritq;: maluit tamen in
eo munere subsistere, in quo summam erga Regem,
Patriamq; semper operam & studium, non in ho-
noribus tantum, sed in laboribus ac molestijs pro-
pagaret. *Te za slugi y przy slugi swoie, wespól y z Sy-
nem swoim iednorodzonym IANEM ZAMOYSKIM,
y blisko z powinnemi swoiemi, ná potomne czasy w
Miłosciwå låske Påniskå, w obronę, y promocyå
oddåie, y poleca.**

Z. Ich Mściåmi Pány Senatoråmi.

*Zegna y ciebie Przesńwietne Korony Polskiej,
y Wielkiego Xięstwå Litewskiego Senatorskie ko-
to; å będąc Rzeczypospolitey miłõnikiem, y Oczy-
sny swoiey Påttrycyusem prawdõwym, y żyćliwym
odcho.*

odchodząc od niej, y z nią się żegnając, to Wmciom
 Moim Mściwym Pánom przypomina, y do vvaže-
 nia podáie, co niegdy Marcus Aurelius Cezarz po-
 wiedział, Sciant ex integritate & circumspeditione
 consiliariorum, ex prudentia ipsorum propria, vni-
 uersum pendere bonum Reipublicæ: neque enim
 potest fieri, si radices arboris aridæ sint, vt viridia in
 ramis videamus folia. *Wiedźcie, iż z vvaženia y z*
roztropności Senatorow, y z ostrożności ich własney,
wszystkie dobro pochodzi Rzeczypospolitey: y nie iest
rzecz podobna, aby gdźie korzenie drzewa są suche,
na gałęziach iego mogli byśmy widzieć liścia zielone.
Wielka rzecz ábowiem iest Iásnie Wielmożni Mo-
ściwi Pánowie, mieć dobrych Hetmánow ná Woy-
nie: ále dáleko więkřa iest rzecz, Senatorow mieć
mądrych w Senacie. Czemuż? ábowiem ná Woy-
nie, lubo to zwycięstwo závisło w potędze woyská
wszystkiego, iednak rząd zlecony bywa iednemu, od
ktoregoby wszystko woysko dependowało: ále sprá-
nować Rzeczypospolitą, onę rządzić, o niej rządzic,
onę zachować, nie iest iednego meżarozřadku, y vva-
gi. Dlatego téř Plato powiedzial. Quod si vnum
 è duobus futurum esset; aut bonum esse Principem
 & malos consiliarios habentem, aut malum, bonos
 verò habentem consiliarios. Satiùs esset malum eli-
 gere Principem cum bonis consiliarijs, quàm bo-

 Plato de
 Repub.

num cum malis. Gdyby przysło z tych dwu jedno
obierać; ábo dobrego Książęcia ze złemi Senatorá-
mi, ábo złego z dobremi; wolalbym obróć złego z do-
bremi Senatorámi, ániżeli dobrego ze złemi. Mié-
dzy insemi dobrodzieystwy, ktore Pan Bóg przyo-
biecał ludowi swojemu; było y to, iż miał im náprá-
wić Rzeczpospolitą, y mowi do niego. Iudices tuos
restituam, vt fuerunt prius. Dostyć że ná tym? Byna-
mniey; Ale przydaie, & consiliarios tuos sicut anti-
quitus; coż z tego? Quia vocaberis Ciuitas iusti,
Vrbs fidelis. Przypátrzyć się Mćiwi Pánowie, iá-
ką ozdobę Rzeczpospolita bierze z Senatorów ma-
drych y wważnych; z ktorych ozdobę sprawiedliwo-
ści, y wierności bierze. Przeto, ponieważ wselka
Rzeczpospolita zá ráda zdróną, á prywatámi nie
wiedzioną z Senatorów dobrych stoi, y trwa ná wie-
ki; Ten Pan sacny á Collegá Wmścion', przy tym
ostátnim pożegnaniu swoim, prosi áby iá Wm do-
brą ráda swoią wspiráli, y żeby nie upadła oney bró-
nili; á tak zá miłość y ludźkość pokazaną podzięko-
wanąsy Wmścióm, odchodzi.

Z Iey Mćią Pánią Kánclerzyną, z miłą
Małżonką swoią.

Zegnay ciebie Iásnie Wielmożna Mćiwa Pá-
ni Kánclerzyna; żegna iako miłą Małżonkę swoię,
ktoraś

ktoraś mu była vmbraclum laborum; medela necessitatum; obletamentorum inuentrix; cordis intimi amor unicus; gubernatrix domus fidelissima, filij filiarumq; mater optima. Zegna cię Wielmożna Páni, iako ochłodę prac y boleści swoich, iako lekárstwo czasu potrzeby, wynależicielkę vłżenia boleści nieznośney. Szukałas Młciva Páni sposobow rozmáitých; czymbyś mu choroby y boleści vłżyć mogła; przesadzálaś się ná subtelne zmysły, czymbyś go poćiešyć y vćiešyć mogła; sercá przytomnego iedyną miłość, Domu rządzićielkę naywiernieyszą, Syná y Corek Mátkę nayosobliwszą. Tak ábowiem nieiáki Rzymianin, zegnał Malszonkę swoię, gdy vmieral. A lubo to odchodząc z tego sviatá, zostávilci dobrá nie mále doczesne; żalu iednak sercá twego, ktory dla śmierci iego ponošiš, nie wykorzenil. Tym się iednak Młciva Páni ćiešyć máš, być nic inšego niezostávil, tylko Syná y Corki. Iedná Páni Rzymiska, będąc wdową, przyšla w náviedziny z troygciem dšiatek do drugiey sášiády; ktora otwieráiąc skátuly, vkázuiąc iey kleynoty, chválilá się że takowe miała skárby. Ktorey Páni oná mądra odpowiedziála, pokázuiąc swoje dšiatki, y moniąc: Te są moie kleynoty, te są moie skárby: ktore mi máš moy zostávil: y bym nie miała nic więcey, tymi się kontentuię. Zostávilci Iásnie Wielmożna Páni,

Malšonek miły, Káncleř Koronny, dořtátki wiel-
kie; ále by y tych nie było, zořtály po nim džiátki.
Umárl THOMASZ ZAMOYSKI. Zyje IAN
ZAMOYSKI, ktorego Pánie Boże w dobrym
zdrowiu dlugo Ńczęśliwie choway, áby w tropy Oyco-
wskie wřtępował: tym się cieř y kontentuy. Zegna
tedy Wm. Mřćiwa Páni, y ieřli się w czym uprzy-
krzył, á osobliwie w tak cieřskiej chorobie Ńwoiey
dlugo trwáiącey, y przez mię przeprařsa, y proři, á-
by mu Wm. odpuřćilá, miłořci tey Malřeńskiey prze-
ćiwko iemu nie tráćilá, przedřiewřięćie iego, w ro-
zmnożeńiu chwały Bořey, y náuk wyzwolonych, Ńe-
bys kończylá, y pełnilá, uprceymie proři.

Z Ich Mořćiami Pány, z Synem, y z
Corkami.

Zegna y Wmćiów zacne y miłe Potomřtvo
řwoie, Syná y Corki Oćiec miły; y błogorłáwiąc Wm-
řćiów, boiařn Bořá záleca y mowi. Lubo to Synu,
y Corki moie, w młodych lećiech was odumieram, w
takowych takře lećiech odumárl mię oćiec moy; á
iednáć Bóg mię áż do řmierći chował y błogorłáwił.
Cameyřes Król Perřki, nad wřřytko to řámo Syno-
wi řwemu zálecał; áby Boga miłował. Tak teř y O-
ćiec wář, záleca Wmřćióm mowiąc. Hoc vnum pra-
cipue commendo idq; tanquam pretiosum thesau-
rum

rum à Patre donatum, in vestra memoria perpetuò
recondi cupio. Dei estote Amici, in eundem pij, ni-
hilq; aggredimini, nisi Diuino Numine implorato. 20
To nay osobliwiey zálecám wam, y iáko skarb drogi
od Oycá wam dány, áby w pámięci wáŝey wieku-
ście byl polożony, tego sobie prágnę. Bogá miłuy-
ćie, y onego chwałćie, žádney rzeczy niepoczynay-
ćie bez ráunku iego. Do ćiebie się obracam, Wiel-
możny Mćiwy Pánie Stárostó Kátuski. Ze dwu rzeczy De Syná.
ćie był się Philip Krol Macedoński, przed śmier-
ćią swoią. Naprzód iż wielkié nádánia uczynil Ko-
ściółowi Apollinowemu, zálecáiąc zdrowie syná swe-
go Alexandrá, y onego mu w opiekę oddał. Powto-
re, że go dał ná ćwiczenie Arystotelesowi, y mowi.
Spero enim fore, ut eductus eruditusque abs te, ipse
filius meus dicetur, & tu Pater eius nominaberis.
Mam náđcieię, iż gdy bęđcie wyćwiczony od ćiebie,
Synem moim bęđcie názwany; á ty Oycem iego bę-
đzieŝ miánowany. Z tych dwu rzeczy ten Pan zacny,
á Oćiec Wm̄ vmierájąc, ćie był się. Naprzód że tak
wiele dobrego Kościółom Bożym uczynil, polecáiąc
w opiekę Wm̄ściom wŝytkich y obronę: á osobliwie
Wm̄ mego Mćiwego Páná, iuŝ nie Apollinowi: ále
nieškásitelnemu Bogu, Chryŝtusowi Pánu. Powto- Zálecanie
Akáde-
micy.
re, iż Wm̄ ná ćwiczenie oddał, nie iednemu Aristo-
telesowi; ále tak wiele Aristotelesom, tak wielkicy
y sławney

y sławney Akadémiey wśytkiey; tak iż mogli mówić
Ociec Wm. młody, Synem moim iestes rzeczony, lecz
Akadémia matka twoja mianowana będzie. Ieden-
naście, Młody Panie Stárosto Káruski, było Ptolomeusow, wśyscy byli waleczni, wśyscy byli godni: a ied-
nak żaden z nich nie był tak sławneyśy, y zacney-
śy; iako był Soter Ptolomeus, Ośmy Krol Égyptski;
a to dla náuk wyzwolonych, których się był wyćwi-
cył. Wielki y zacny, świętey y sławney pamięci był
Dziad Wm. Wielkiy zacny były Ociec Wm. Ale nie
tak byli sławni y zacni z inszych cnot, których siła
mieli, iako z náuk, których się wyćwicyli. Przéto
przy tym pożegnaniu, kładąc iuż ręce błogosławień-
stwa Rodzicielskiego ná głowę Wm. napomina te-
mi słowy. Cogita fili, Deo seruire, templa honora-
re, cultum Diuinum promouere, Sacerdotes vene-
rari, ACADEMIAM matrem tuam diligere & protege-
re, res esse tibi non arbitrarias, sed maximè necessa-
rias. Tam diu enim Romanorum durauit gloria,
quãndiu Deorum suorum cultores, & de templis
solliciti fuerunt. Pieczosuy się Synu, abys Bogu
służył, Kościoły w wstąpiwości miał, chwałę Bo-
żą rozmnażał, Akademię iako matkę swoję mi-
łował, y oney bronil; té bowiem rzeczy nie są tobie
zmyśloné, ale bázno potrzebne. Abowiem, tak dlu-
go Pánstwo Rzymkie w sławie było, poki Bogów
[woich

swoich śánowali, y o Kościolách się ich pieczolowáli: powiedział *Márcus Aurelius Cezars.* *A* lubo to po śmierci swoiey Oćiec ten sacny, od obeczności *Wm Syná* swego milego iest odernány, nie iest iednak rzecá słuźna, aby z pámieći *Wm* był wyrzucony. *Germanus* enim, & minime ingratus filius, quo die, Patrem in tumultum miserit durum, eo ipso die eum in corde tenero sepelire debet. *Wlaśny* ábowiem, y bynamniey niewdzięczny *Syn*, tego dnia, ktorego *Oycá* do grobu twárdego włożył, tegoż dnia w sercu swoim miłosnym pogrześć ma.

Z Ich Mściámi Pány Przyacióły.

Zegna y *Wmćiów*, *Iásnie Wiéłmoźni Pánowie*, *Pokrewnych*, *Powinnych*, y *Przyaciól* swoich: zá pokazaną, y zachowaną przyacielską miłość, vniżenie dziękuje. *A* iż miłość prawdziwa, nec diligere desinit, nec iuuando defatigatur: hanc etenim nec temporum vicissitudines auferre possunt, nec amici officium intermitti debet. *Przeto* prosi, aby y po śmierci iego, táż miłość zachowana była; tak onego samego nie zapominając w *Modlitwách*, iáko téż y *Potomstwu* pozostálemu iego pokazána była.

Z Pány Dworzány, y sługámi.

Zegna y *Wmćiów* *Pánowie*, *Dworzan* y *sług* swoich, ktorzyście z nim wespół láta swoje strawili,

F,

woy.

woyny przykre y ciężkie odprawnowali, práce rozmaite ponošili, iego ciężkie choroby ná rękú swoich piastowali, y náostatek żywoteście swoy ofiarowali; abyście mu zdrowie dać mogli. Przeto mówiten Pan zacny. *Aequissimum est, vt ipsorum mortem acciperem, vt ipsi vitę meę hæredes fierent.* By to rzecz možna była, abym ja ich śmierć moją śmiercią zastąpić mógł; aby oni życia mego dziećmi-cami zostali, z chęcią radbym to uczynił. Zegnate dy Wmćion, y zá posługi y vsługi Wmćiom dzięki-je, oświadczać się z tym, iż lubo to ciało iego, między robáctwem będąc leżało, przed Pánem Bogiem iednák Wmćion nieprzepomni.

Nagrobek ktory sobie dał
THOMASZ ZAMOYSKI
STERCVS ET VERMIS.

LUBO bym chciał skąsować ten Nagrobek, ktorys sobie polozył Iásnie Wielmożny Pánie THOMASZ ZAMOYSKI, tego się ważyć nieśmiem. Mądrys Pan y pobożny, záczym krzywdyć w tym żadney czynić niechcę: ale przy twej pokorze wcale cię zostánwię. Bez obrázy iednák twoiey, poważę się inšy Nagrobek nápišać tobie. Ainszegoć nie dam, tyłkoten, ktory Aristoteles nápišal ná Grobie Platonowi Mistrzowi swemu.

Nagrobek od Káznodźicie dány.

22

Hic est ille, quem omnes recti diligere debent.

P R Z Y C Z Y N A.

Dziwna rzecz jest, iż Arystoteles człowiek mądry, Philosoph wielki, wieǳac że Plato był człowiek wielce wczony, y Bożkich tajemnic zásięgał; y nazwany był Plato Diuinus, a iednak nie napisał mu: Hic est ille, Plato Diuinus. Był Philosophem, y Koryphæusem wśytkich Philosophów: a przecię iednak nie napisał mu Hic est ille, Plato doctissimus. Był y Oratorem wysmienitym: tak iż Marcus Tullius o nim napisał te słowa. Si Deus linguâ hominum loqueretur, non aliâ vsus fuisset, quam Platonis. Czemuż tedy nie napisał mu. Hic est ille Plato, Orator eloquentissimus. Macie wiéǳieć, że Plato był człowiek tak wielki, y godny, że trudno było wylizyc wśytkie cnoty jego. Przeto Arystoteles, iednym słowem onę zamknąwszy, takowy mu Nagrobek napisał. Toć y mnie o tobie, Iásnie Wielmożny Mciwy Pánie THOMASZY ZAMOYSKI, przyǳie mowić. Lubobym ci mógl dáć rozmaite Nagrobki, y w nich opisac wysokie cnoty twoie; nie podobna. Przeto

ten

Fing

ten ci daie, w ktorym sie wszystkie zamykaja.
Hic est ille, quem omnes recti diligere debent.
Tenci to jest, ktorego wszyscy dobrzy milowac
powinni.

A zатыm przykleknawszy na kolana wasze,
nabożnym sercem mówcie. Requiem æternam
dona ei Domine, & lux perpetua luceat ei,
Odpocznienie wieczne day mu Panie,
y swiatlosc wiekuista, niechay
mu swieci na wieki.

A M E N.

W Z A M O S C I V,

W Drukarniey Akademiey Zamoyckiey
Drukował Iędrzey Iastrzebski, Roku Pań-
skiego, M. DC. XXX VIII.

